

**Свідоцтво про реєстрацію авторського права
від 12.12.2012 р. №46757**

**МЕТОДИКА РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ДЛЯ
СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ**

(редакція від 30.10.2023 р.)*

Київ – 2012

* Основний текст Методики подається в редакції, на яку було отримано свідоцтво про реєстрацію авторського права від 12.12.2012 р. №46757. На момент реєстрації авторських прав діяли Правила визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою (затверджені Рішенням НКЦБФР від 21.05.2007 р. №1042), які втратили чинність з прийняттям Рішення НКЦПФР від 12.01.2016 р. №17 Про затвердження Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою. Початкова редакція Методики не суперечить новим Правилам визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою.

Методика рейтингового оцінювання для страхових компаній (далі – Методика) визначає основні принципи та методологічні засади присвоєння та оновлення рейтингових оцінок, яких дотримується Національне рейтингове агентство «Рюрік» (далі – НРА «Рюрік» або Агентство) при визначенні рейтингів позичальників та боргових інструментів для страхових компаній.

Методику розроблено та актуалізовано у відповідності з чинним українським законодавством в сфері рейтингування та законодавства в сфері регулювання ринку банківських послуг, зокрема з урахуванням Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національного господарства, суб'єктів господарювання» від 01.04.2004 р. №208-р, Рішення НКЦПФР «Про затвердження Правил визначення уповноваженим рейтинговим агентством рейтингової оцінки за Національною рейтинговою шкалою» від 12.01.2016 р. №17, Кодексу діяльності рейтингових агентств, який затверджено Міжнародною організацією комісій з цінних паперів IOSCO, а також а також методики, затвердженої Розпорядженням Держфінпослуг №3755 «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р.

(редакція від 30.10.2023 р.)

Застосування Методики є можливим лише в комплексі з іншими авторськими інтелектуальними наробками, що становлять методологічне підґрунтя проведення рейтингування, зокрема: Методики визначення рейтингової оцінки (свідоцтво про реєстрацію авторського права від 01.02.2007 р. № 19443), яка висвітлює уніфіковану процедуру рейтингування, та Кодексу ділової етики (свідоцтво про реєстрацію авторського права від 08.11.2010 р. № 35612), який описує стандарти діяльності Агентства.

Визначення рівня кредитного рейтингу проводиться агентством за Національною рейтинговою шкалою, затвердженою Постановою КМУ «Про затвердження Національної рейтингової шкали» від 26.04.2007 р. №665.

Даний документ містить перелік критеріїв та ключових індикаторів, що досліджуються в рамках Рейтингової процедури НРА «Рюрік».

Аналіз ґрунтується на інформації, наданій Компанією, яка проходить процедуру рейтингування, а також на інформації з інших джерел, що є в розпорядженні Агентства (власних баз даних та публічних даних) і яка вважається надійною. Агентство не проводить аудиту або незалежної оцінки якості наданої інформації при визначенні рівня рейтингу. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні Агентства.

Належна рейтингова оцінка вимагає комплексного аналізу широкої бази критеріїв із проведенням ретельного розгляду фундаментальних зовнішніх та внутрішніх факторів, який, зокрема, передбачає:

- *Аналіз Компанії на ринку.*
- *Аналіз бізнес-процесів Компанії.*
- *Аналіз фінансово-господарської діяльності.*

I. Аналіз Компанії на ринку.

При аналізі Компанії на ринку Агентство виконує аналіз:

- *Макросередовища.*
- *Ринку страхування та конкурентного середовища.*
- *Місця Компанії на ринку.*

Аналіз макросередовища передбачає аналіз та визначення тенденцій розвитку фондового ринку, банківського та інших фінансових секторів, валютного ринку, а також тенденцій розвитку інших галузей, що стимулюють попит на послуги страхування.

Аналіз галузі, в якій функціонує Компанія, передбачає:

- *Аналіз нормативної бази, що регулює діяльність страхового ринку.*
- *Аналіз концентрації ринку страхування.*
- *Аналіз динаміки валових та чистих страхових надходжень.*
- *Аналіз динаміки валових та чистих страхових виплат та відшкодувань.*
- *Аналіз рівня валових та чистих страхових виплат.*
- *Оцінка перестрахової діяльності.*
- *Оцінка активів Компанії, визначених ст. 31 Закону України «Про страхування» та інше.*

Аналіз конкурентного середовища Агентство здійснює на основі власних баз даних, а також інформації, наданої Клієнтом, щодо його позиції на ринку страхування, корпоративної стратегії та власних конкурентних переваг.

Для визначення місця Компанії на ринку Агентством проводиться порівняння основних балансових та фінансових показників Компанії з іншими учасниками страхового ринку, а також з раніше прорейтингованими страховими компаніями, зокрема, за такими параметрами:

- *Обсяг активів та їх основних складових.*
- *Обсяг страхових премій у розрізі видів страхування.*
- *Розмір гарантійного фонду та його основних складових.*

- *Розмір власного капіталу та його основних складових.*
- *Обсяг валових та чистих премій.*
- *Обсяг вихідного перестраховування тощо.*

II. Аналіз бізнес-процесів Компанії.

Аналіз бізнес-процесів Компанії відбувається на основі даних, отриманих від Клієнта, а саме:

- *Внутрішніх документів Компанії (статуту, положень про правління, спостережну раду, ревізійну комісію, службу внутрішнього аудиту тощо)*
- *Документів, що висвітлюють юридичні й фінансові аспекти участі у холдингових компаніях, фінансово-промислових групах.*
- *Організаційної схеми юридичної й кадрової структури Компанії.*
- *Історичної довідки про компанію.*
- *Інформації про засновників та власників: частки участі, динаміка їх змін.*
- *Інформації щодо існуючих претензій та санкцій до Компанії та інших документів.*

На основі вищенаведених даних Агентством робиться оцінка щодо:

- *Ефективності та відповідності законодавчим та ринковим умовам.*
- *Організаційної структури Компанії.*
- *ТОП-менеджменту Компанії, їх досвіду та кваліфікації.*
- *Якості персоналу, рівня їх освіти.*
- *Рівня фактичної та можливої підтримки з боку власників.*
- *Можливості конфлікту інтересів серед власників.*
- *Страхової політики.*
- *Наявних дозволів та ліцензій і відповідності діяльності Компанії ліцензійним умовам.*
- *Існуючих претензій та санкцій до Компанії.*
- *Інформаційної відкритості та іншого.*

III. Аналіз фінансово-господарської діяльності.

Аналіз фінансово-господарської діяльності проводиться на основі даних, отриманих від Клієнта:

- *Балансу Компанії (Форма №1).*
- *Звіту про фінансові результати (Форма №2).*
- *Звіту про рух грошових коштів (Форма №3).*
- *Звіту про власний капітал (Форма №4).*
- *Примітки до річної фінансової звітності (Форма №5).*

- *Звіту про доходи та витрати страховика згідно Додатку 2 до Порядку складання звітних даних страховиків затвердженого розпорядженням Держфінпослуг №39 від 03.02.2004 р. (далі – Порядок).*
- *Звіту про страхові платежі та виплати за структурними підрозділами страховика згідно Додатку 3 до Порядку.*
- *Пояснювальної записки до звітних даних страховика згідно Додатку 4 до Порядку.*
- *Показників діяльності з видів добровільного страхування, інших, ніж страхування життя згідно Розділу 3 Додатку 4 до Порядку.*
- *Показників діяльності з видів обов'язкового страхування згідно Розділу 4 Додатку 4 до Порядку.*
- *Пояснень щодо операцій перестраховування згідно Розділу 5 Додатку 4 до Порядку.*
- *Умов забезпечення платоспроможності страховика згідно Розділу 6 Додатку 4 до Порядку та інших документів.*

На основі вищенаведених даних Агентством проводиться аналіз:

- *Управління ризиками.*
- *Якості фінансового менеджменту.*

При аналізі адекватності управління ризиками, Агентство, зокрема, оцінює:

- *Збалансованість та якість страхового портфелю.*
- *Збалансованість та якість портфелю вихідного перестраховування.*
- *Якість страхових резервів.*
- *Інвестиційну політику Компанії.*

Аналіз якості фінансового менеджменту передбачає аналіз за допомогою статистичних коефіцієнтів. Останні поділяються на групи у розрізі напрямів, за якими відбувається оцінка, а саме:

- *Коефіцієнти ліквідності.*
- *Коефіцієнти стійкості.*
- *Коефіцієнти платоспроможності.*
- *Коефіцієнти ефективності діяльності.*

Агентством окремо проводиться аналіз фінансової стійкості Компанії на основі методики, затвердженої Розпорядженням Держфінпослуг №3755 «Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків» від 17.03.2005 р. Тести раннього попередження використовуються для визначення рівня фінансової надійності страховиків.

Відповідно до даного Розпорядження, здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховування, страхових резервів, доходності, ліквідності і надається відповідна оцінка.

Розраховуються 11 показників і оцінюється рівень значення кожного. Інтегральна оцінка рівня фінансової стійкості страховика визначається як сума фактичних оцінок всіх розрахованих показників, помножених на відповідні коефіцієнти. Отримана інтегральна оцінка округлюється до цілого числа за правилами математичного округлення.

Високе значення інтегральної оцінки свідчить про незадовільний рівень фінансової стійкості, низьке значення – про високий рівень фінансових показників Компанії.

IV. Фінансовий аналіз емісії.

У випадку, якщо Компанія є Емітентом облігацій або інших боргових зобов'язань, Агентством передбачено визначення кредитного рейтингу боргового інструменту.

Аналіз проводиться за наступними напрямками:

- *Загальна характеристика емісії.*
- *Можливість дострокового викупу.*
- *Виплати відсоткових доходів.*
- *Умови погашення.*
- *Інформація про попередні випуски.*
- *Аналіз за розмірами емісії.*
- *Аналіз за розмірами відсоткових платежів.*

Оцінка надійності боргового інструменту здійснюється на основі наступних даних:

- *Протоколу засідання загальних зборів акціонерів / засновників, на якому прийнято рішення про випуск облігацій.*
- *Рішення про випуск облігацій.*
- *Аудиторського висновку, який подається до НКЦПФР при реєстрації інформації та випуску цінних паперів.*
- *Проспекту емісії.*
- *Інвестиційного меморандуму, що супроводжує випуск облігацій.*
- *Інформації щодо забезпечення емісії.*
- *Відомостей про попередні випуски облігацій.*
- *Фінансової і статистичної звітності та інших документів.*

Аналіз проводиться шляхом систематизації та обробки інформації відповідно до напрямку аналізу. Окремо проводиться аналіз ринковості випуску облігацій та відповідність його діючим нормативним та законодавчим актам регуляторів. При

оцінці впливу випуску облігацій на фінансовий стан Емітента розраховується відношення обсягу емісії та річних відсоткових платежів за облігаціями до основних фактичних балансових показників та до фактичних показників звіту про фінансові результати, а також до прогнозованих балансових показників та до прогнозованих показників звіту про фінансові результати.

Ключовими індикаторами характеристики емісії облігацій та фінансового аналізу випуску облігацій, зокрема, є:

- *Спосіб випуску та період обертання облігацій, можливість викупу.*
- *Цільове використання залучених коштів від емісії.*
- *Вартість обслуговування.*
- *Ступінь впливу на фінансову стійкість Емітента.*
- *Наявність забезпечення емісії.*
- *Надійність забезпечення.*

З метою визначення рівня рейтингу, НРА «Рюрік» згідно своїх внутрішніх процедур, скликає засідання Рейтингового комітету, на якому відповідальний аналітик з робочої групи презентує результати проведеного дослідження. На основі Рейтингового звіту, презентаційних та інших допоміжних матеріалів, здійснивши комплексний рейтинговий аналіз Компанії, керуючись принципами об'єктивності, незалежності та неупередженості, дотримуючись встановлених українським законодавством норм щодо процедури рейтингування, Агентство визначає рівень кредитного рейтингу.

Методика визначення рейтингової оцінки є універсальною, тобто застосовується для будь-яких об'єктів даної галузі. Агентство притримується її у своїй діяльності незалежно від особливостей співробітництва з конкретним Клієнтом, висуваючи однакові вимоги щодо проходження процедури рейтингування для всіх замовників рейтингових оцінок.

Вищевикладені матеріали є публічною частиною методики, яка входить в загальну методологію визначення рейтингових оцінок для страхових компаній. Інтерпретація значень розрахованих показників, їх ступінь впливу, принципи узгодження та групування, порівняльні таблиці, довідкові бази даних, граничні (нормативні) значення та інші інструменти рейтингового оцінювання є комерційною таємницею Агентства та не підлягають оприлюдненню.

НРА «Рюрік» залишає за собою право змінювати окремі положення цієї Методики з метою уникнення протиріч щодо здійснення процедури рейтингування в випадках змін чинного законодавства України в сфері рейтингування.

НРА «Рюрік» за більше ніж 10 років роботи на ринку рейтингування України накопичило значущу статистичну базу, що дозволяє застосовувати в рейтинговому аналізі методи штучного інтелекту, а саме алгоритми машинного навчання. Разом із тим, в умовах воєнного стану використання таких методів має певні обмеження, і з початком повоєнного відновлення України буде здійснено перегляд наявної рейтингової методології на користь просунутих алгоритмів і моделей.

(редакція від 30.10.2023 р.)